

Asia: VN/19178/2023

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle laiksi verkon välityspalvelujen valvonnasta ja eräksi muiksi laeiksi (DSA:n toimeenpano)

1. Yleistä

Yleistä

Yleisradio odottaa DSA:n eurooppalaiselta ja kansalliselta toimeenpanolta seuraavia parannuksia mediamarkkinan nykytilanteeseen

A) Taustaa Ylen lausunnonle - some-julkaiseminen Ylen julkaisukanavana

Ylen pääjulkaisualustat ovat Ylen omassa hallinnassa olevat yle.fi, Areena, Ylen muut internet-palvelut (mm. Uutisvahti) sekä perinteiset lineaariset tv- ja radiokanavat. Some-alustat Facebook, Instagram, TikTok jne ovat Ylen kannalta omia julkaisualustoja täydentäviä julkaisukanavia, joilla tavoitellaan mm. yleisön ohjaamista Ylen omille alustoille. Osa nuoremmista yleisöryhmistä on mahdollista tavoittaa vain some-alustojen kautta. Pääosa Ylen julkaisuista julkaistaan ensin Ylen omilla julkaisualustoilla ja osa julkaisuista lisäksi somessa. Mm. nuorempien yleisöryhmien tavoittamiseksi osa Ylen omien julkaisualustojen julkaisuista muokataan uudelleen some-julkaisuun siten, että yksityiskohtaisesti samaa julkaisua ei löydy omalta julkaisualustalta ja somesta.

B) Mediarytysten ym. luotettavuutta nauttivien identiteettien käyttö petollisissa mainoksissa

Some-alustoilla, erityisesti Facebookissa julkaistaan jatkuvasti petosrikoksen tunnusmerkistön täyttäviä mainoksia, mm. uutisartikkeleiksi naamioituja mainoksia, joilla tavoitellaan yleisöltä rahaa sijoitustuotteisiin kuten kryptovaluuttoihin, ihmeeparannuslääkkeisiin jne. Näiden rikollisten mainosten kärkeä käytetään Ylen ja Ylen palveluksessa olevien tunnettujen uutisankkurien ym. identiteettien lisäksi myös muiden julkisuuden henkilöiden identiteettiä. Ks esim. <https://yle.fi/a/74-20021893> "Bitcoin-huijaus leviää Facebookissa – eteläsavolainen menetti 15 000 euroa".

Yle tekee some-alustoille toistuvasti ilmoituksia rikollisesta Ylen tai Ylen palveluksessa olevan henkilön identiteetin käytöstä. Some-alustat reagoivat ilmoituksiin usein hitaasti. Ylen havaintojen mukaan alustat eivät ole aina heti halukkaita ymmärtämään mainoksen rikollisuutta, jolloin ratkaisuun voi mennä päiviä. Kun rikolliset mainokset siirtyvät uuden some-tilin julkaisemaksi, Ylen on tehtävä uusi ilmoitus, koska some-alustat eivät ryhdy automaattisesti suodattamaan pois samana säilyvää rikollista mainosta. Some-alustoilla on käytössä automaattisia suodatusmenetelmiä, joita ne hyödyntävät niiden omien käyttösääntöjen rikkomuksissa (esim. alastonkuvien estäminen) ja tekijänoikeusloukkausten torjuntaan, mutta petosrikosten torjuntaan niitä ei käytetä. Ks "Granskning av bluffannonserna på Facebook" <https://www.tv4.se/klipp/va/20443369/se-hela-kalla-faktas-granskning-av-bluffannonserna-pa-facebook>

Ylen arvion mukaan on mahdollista, että some-alustat jättävät tietoisesti käyttämättä niillä olevia tehokkaita keinoja petosrikosten torjuntaan tavoitellessaan rikollisten mainosten tuottamia mainosmyyntituloja. Yle odottaa, että DSAn toimeenpano velvoittaa some-alustat toimimaan petosrikosten torjunnassa tehokkaasti.

Yle pitää mahdollisena, että petollisten mainosten harhaanjohtava houkuttelevuus voi lisääntyä tulevaisuudessa tekoälytyökalujen, mm. väärennettyjen "deep fake" videotallenteiden avulla. DSAn toimeenpanon tulee jo ennalta ottaa huomioon odotettavissa oleva rikoksentekekeinojen kehittyminen

C) Mediarytysten some-julkaisemisen estäminen

Some-alustojen omat mm. alastonkuvia koskevat käyttösäännöt johtavat käyttösääntöjä rikkovien mediajulkaisujen poistamiseen some-alustoilta, vaikka esim. alastomuus olisi suomalaisessa journalistisessa arvioissa sopivaa taideteoksia esittelevissä kulttuuriuutisissa. Vuosien mittaan Facebook on poistanut muutamia Ylen uutisia alastomuutta koskevien käyttösääntöloukkausten takia (esim. "Lähes tuhat ihmistä riisui vaatteensa kuuluisan valokuvataiteilijan edessä Kuopiossa" <https://yle.fi/a/74-20041138>). Tällaiset poistot rajoittavat journalistista sananvapautta ja ovat siten epätoivottavia, mutta käytännössä vähämerkityksisiä. Ylen journalistit ovat sopeutuneet some-alustojen käyttösääntöihin ja ottavat ne huomioon julkaisuja suunnitellessaan, osana arkista työprosessia.

Yksittäisten käyttösääntöjen vastaisten julkaisujen poistoa huomattavasti haitallisempaa Ylen kannalta on nk. shadow banning. Tällä vaikeasti osoitettavissa olevalla ilmiöllä tarkoitetaan sitä, että some-alusta vaikuttaa asettavan koko some-tilin määräaikaiseen julkaisukieltoon some-alustan silmissä epäilyttävän toiminnan takia. Some-alustan tavoitteet saattavat olla hyväksyttäviä, mutta estämiskäytännön "salamyhkäisyys" eli dokumentoimattomuus tekee tilanteen mediajulkaisijalle hyvin hankalaksi. Ylen some-tilit ovat muutamia kertoja joutuneet dokumentoimattoman julkaisemisen estämisen kohteeksi.

Esimerkkinä Yle 11.10.2022 Instagram Reels-julkaisu, jossa käsiteltiin tilannetta Iranissa <https://www.instagram.com/reel/Cjko48eKFOt/>. Julkaisua katsottiin, tykättiin ja kommentoitiin merkittävästi enemmän kuin vastaavia Ylen julkaisuja yleensä. Kommentoijat olivat Ylen käsityksen mukaan oikeita iranilaistaustaisia henkilöitä eri puolilta maailmaa eikä valetilejä tai botteja. Tämän jälkeen Ylen Instagram-tilillä ei voinut viikkoon julkaista Story-julkaisuja. Noin viikon kuluttua Yle sai julkaisumahdollisuuden takaisin. Instagram/Meta ei antanut Ylen yhteydenottoihin minkäänlaista selitystä. Yle olettaa että Ylen tilille asetettiin mahdollisesti automaattisen arvioinnin seurauksena "shadow ban". Mahdollinen selitys voisi olla Ylen suomenkielisen julkaisun Suomen ulkopuolelta saama poikkeuksellinen huomio.

Yle odottaa että DSA:n toimeenpano johtaa some-alustojen toimintatapojen, ml. julkaisemisen estämisen avoimuuteen, jotta mm. mediaryitykset ymmärtävät mikä voi aiheuttaa julkaisukiellon ja voivat sopeuttaa some-julkaisemistaan siihen.

D) Ylen odotukset some-alustojen toimintatavalle suhteessa mediajulkaisijoihin

Eri some-alustojen toimintatavat edellä kuvattujen tilanteiden selvittämisessä vaihtelevat erittäin paljon. Vaihtelua esiintyy myös samalla some-alustalla ajan kuluessa, mikä on luonnollista yritysten kehittäessä toimintaansa esim. kannattavuuden parantamiseksi. Vaihteluvälin toisessa päässä ovat some-alustan pysyvät yhteyshenkilöt, jotka ovat nopeasti tavoitettavissa ja joille kertyy kokemusta kansallisen mediamarkkinan olosuhteista. Parhaassa tapauksessa yhteyshenkilöt osaavat suomen ja ruotsin kieltä. Vaihteluvälin toisessa ääripäässä ovat yksisuuntaisesti toimivat www-lomakkeet, joilla mediaryitys voi raportoida ongelmista ja joiden käsittely tapahtuu osaksi automatisoidusti tai Suomen mediamarkkinaa ei-tuntevien tekemänä. Vastausaika vaihtelee suuresti, tunteista useisiin päiviin. Nopeatempoisessa mediajulkaisemisessa kohtuullisena enimmäisvastausaikana voi Ylen mielestä pitää enintään 24 tuntia.

Some-alustojen ja mediaryitysten välisen vuorovaikutuksen toimivuuden lisäksi olennaista on se, ottaako some-alusta oppia aiemmista tilanteista eli kehittääkö se toimintatapojaan paremmaksi. Erityisen välttämätöntä aiemmasta oppiminen on rikollisen mainonnan torjunnassa, kun tällä hetkellä samanlaisia säilyviä rikollisia mainoksia julkaistaan viikosta toiseen, ainoastaan julkaisijatilin vaihtuessa.

2. Valvovat viranomaiset ja niille osoitetut valvontatehtävät

Valvovat viranomaiset ja niille osoitetut valvontatehtävät

-

3. Viranomaisten tutkintavaltuudet

Viranomaisten tutkintavaltuudet

-

4. Seuraamukset digipalvelusäädöksen rikkomisesta

Seuraamukset digipalvelusäädöksen rikkomisesta

-

5. Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegio

Liikenne- ja viestintäviraston seuraamuskollegio

-

6. Muut asiat

Muut asiat

-

Holopainen Janne
Yleisradio Oy